

Tillstånd och upplysning
Björn Isaksson

Delgivningskvitto

BESLUT

Datum
2016-10-07

Er referens
Johan Karlzén

Diariernr
5.1.2.a-H16-07191

Aktnr

Sveriges Spannmålsodlarsförening
Torphälla 424
705 97 Glanshammar

Beslut angående ansökan om dispens på växtskyddsområdet

1 Beslut

Kemikalieinspektionen beviljar dispens från kravet på produktgodkännande för växtskyddsmedlet Biscaya OD 240, reg nr 4791, enligt artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009¹.

Dispensen gäller från och med beslutsdatum till och med 31 oktober 2016 för användning mot bladlöss i odlingar av höstkorn, höstråg, höstrågvete och höstvetete.

Specificerade användningsvillkor framgår av beslutsbilagan.

1.1 Produktens klassificering och märkning

Produkten är godkänd och klassificerad. Förpackningarna ska vara märkta enligt godkännandevillkoren.

2 Beskrivning av ärendet

Den 30 september 2016 inkom ansökan om dispens för nedanstående ändamål.

Sökande	Sveriges Spannmålsodlarsförening Torphälla 424 705 97 Glanshammar
Typ av dispens	Begränsad och kontrollerad användning vid nödsituation
Produktnamn	Biscaya OD 240
Produktens reg nr	4791
Verksamma ämnen	Tiaklopid 240 g/l
Funktion	Insekticid
Sökt användningsområde	Mot bladlöss i odlingar av höstkorn, höstråg, höstrågvete och höstvetete.

2.1 Sökandens skäl till ansökt dispens

Ansökan gäller för odling av höstkorn, höstråg, höstrågvete och höstvetete, utan geografiska inskränkningar. Årets väderförhållanden pekar mot en situation med

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG (hädanefter förordning (EG) nr 1107/2009)

mycket hög risk för angrepp av rödsotvirus som bladlöss är bärare av. Det har noterats stora mängder bladlöss i höstsådda fält. Oavsett till vilket ändamål skörden används, så är risken för omfattande skördeskador, orsakade av rödsotvirus, överhängande. Bladlöss flyger in i stor omfattning till fälten. Ny smitta riskerar att komma till fälten där de här grödorna odlas. Denna smitta läggs till den smitta som fanns tidigare, från 2014 i flerårigt gräs. Sökanden hänvisar till en sk ”grön brygga” som innebär att det funnits gott om gräs som varit grönt och frodigt genom hela sommaren. Eftersom gräs är en viktig smittkälla i miljön, och att bladlössen har kunnat uppföröka sig i gräsmiljöer efter att de lämnat spannmålsfälten tidigare under sommaren, så ökar det risken för angrepp i höstsådda spannmålsgrödor denna höst. De fleråriga effekterna på odlingen blir att den gröna bryggan har svårt att brytas och viruset kan spridas året efter i höstsädesfälten med stora skördeskador som följd. De fleråriga effekterna på odlingen blir att viruset kan spridas år efter år i höstsädesfälten, med stora skördeskador som följd.

Orsaken till de stora angreppen av rödsotvirus i södra Sverige 2014 var en mycket stor förekomst av bladlöss och en ovanligt varm och utsträckt höst i kombination med i många fall av tidig sådd. Detta läge råder också nu, med höga temperaturer, många tidigt sådda fält och ökande förekomst av bladlöss. Förekomst av bladlöss är avgörande för bedömning av behovet av och optimal tidpunkt för bekämpning. Som hjälp för bestämning av bladlusförekomst används sugfällor och bestämning i fälten. De sammanlagda bestämningarna visar att det varit en kraftig inflygning och förekomst av bladlöss hittills denna höst. Erfarenheter från hösten 2014 visade att bekämpning mot löss i samband med ordinarie ogräsbekämpning ofta var för tidig. Behandling i oktober var oftast den optimala tidpunkten, vilket sammanföll med en stor inflygning enligt sugfällorna. Bekämpning bör tidigast utföras när grödan har 3-4 blad. Det finns ingen bekämpningströskel för bladlöss på hösten i höstsädesodlingar.

I andra europeiska länder finns möjlighet att beta utsädet mot skadeinsekter. Det ger ett långtidsskydd mot lusangrepp och kan vid behov följas upp med en insektsbekämpning längre fram på hösten. Det finns ingen effektiv insektsbetning mot det här problemet i Sverige. Det enda som står till förfogande är pyretroider som är kontaktverkande och saknar systemiskt verknings sätt. Pyretroiderna kräver en direktträff på målinsekterna för att ge tillräcklig effekt. Pyretroiderna har dessutom en mycket kort verkan från det att behandling har gjorts. Biscaya har de fördelar som pyretroiderna saknar. Biscaya OD 240 har en mycket bra effekt mot bladlöss, och produkten är systemiskt verkande. Det gör att den skyddar också plantans nytillväxt. Tack vare den systemiska effekten kan behovet av upprepad behandling minskas avsevärt. Biscaya OD 240 är dessutom mer selektivt än pyretroiderna vilket skonar nyttoinsekter. Sökanden uppskattar att ca 3000 ha höstkorn, 5000 ha höstråg, 3000 ha höstrågvete och 20 000 ha höstvetete kan vara i behov av bekämpning hösten 2016.

Sökanden hänvisar till den stora inflygningen av bladlöss som gör situationen kritisk, med risk för stora skador. Det är svårt att på förhand veta om bladlössen är smittbärande eller inte. Sådant kan testas, men provresultaten tar mycket lång tid på sig. Skadan hinner uppstå innan provsvar blir kända.

Det sortmaterial som nu finns i Sverige är mer kontinentalt än tidigare, då det fanns en inhemsk förädling. En stor del av de sorter som finns på marknaden bygger sin skörd på att sätta så många sidoskott som möjligt på hösten. Dessa kräver då en tidigare sådd jämfört med sorter som kan kompensera med fler kärnor.

Beslut om bekämpning måste tas i fält och baseras på de prognoser som skickas ut av växtskyddscentralerna som baserar sig på fångster från sugfällor.

Sökanden hänvisar vidare till Jordbruksverkets växtskyddsbrev, ”Växtskyddscentralen Alnarp 2016-09-28” och 2016-09-26, som redovisar hög förekomst av bladlöss. Enligt det materialet fångades i år - vecka 38 - 2,6 ggr fler bladlöss² i Alnarp än 2014, och 1,7 ggr fler bladlöss än motsvarande period 2006³. Motsvarande värden för Kalmar/Ingelstorp är 5,2 ggr fler bladlöss än 2014 och 25,6 ggr fler än 2006.

2.2 Ytterligare information som inhämtats från Jordbruksverket (SJV)

I samband med dispensansökan 2015 inhämtade Kemikalieinspektionen kompletterande information från Jordbruksverket, Växtskyddscentralen (Gunilla Berg) i Alnarp. I materialet redogjordes för 5 riskfaktorer för rödsotmitta, vilka får betraktas som generella:

1. Förekomst av bladlöss

Det finns ingen bekämpningströskel för bladlöss på hösten. Fångsterna av bladlöss i sugfällor ger en bra indikation på om det finns mycket bladlöss. Det är också viktigt att kontrollera förekomst i det enskilda fältet.

2. Såtidpunkt

Ju tidigare sådd och uppkomst, desto större angrepp. Varje veckas fördröjning av sådden kan halvera angreppen av rödsotvirus. Generellt gäller att de kraftigaste angreppen förekommer främst vid tidig sådd, före 10-14 september.

3. Grön stubb

Vallar som förfrukt eller stor förekomst av gräsgräs och spillplantor gör stubben mer attraktiv för bladlössen. Detta kan skapa en grön brygga för bladlössen som kan överföra virusmittan vidare till höstsåden. Nedbrukning och ogräsbekämpning kan därför begränsa risken för angrepp i efterföljande höstsäd.

4. Områden

Risken för angrepp av rödsotvirus är oftast störst i sydliga och kustnära områden, där höstarna är något mildare. År med väldigt kraftiga angrepp har det noterats angrepp också i de inre delarna av Skåne.

5. Varm höst och vinter

Vädret under höst och vinter har stor betydelse för hur länge bladlössen kan vara aktiva och förökas, vilket ökar risken för angrepp.

² Totalt antal havre-, sädes- och majsbladlöss per vecka fångade i sugfälla

³ Värdena för 2006 redogör endast för havrebladlöss

Den stora spridningen av virus sker oftast av den andra och efterföljande generationer i fältet. Det är sannolikt att det i framtiden blir vanligare med bekämpning av bladlöss i höstsådda spannmålsgrödor, med målsättningen att förhindra spridning av rödsotvirus. Erfarenheter från norra Tyskland och England, som har ett klimat som liknar de väderförhållanden som är denna sommar och höst i södra Sverige, visar att man i de länderna återkommande måste sätta in bekämpningsåtgärder. Fortskridande klimatförändringar kan leda till att i alla fall södra Sverige får återkommande problem med bladlöss och rödsotvirus i höstsådda spannmålsgrödor.

Rödsotvirus överförs endast med bladlöss och kan inte överföras via utsäde eller jord. Det är inte alla bladlöss som bär på virusmittan, utan endast de som fått i sig smittan genom att suga på infekterade gräsplantor. Bladlöss som bär på viruset kan inte överföra det till sin avkomma. Bladlössen ska först suga 2-3 dagar på angripna plantor för att uppta viruset och därefter kunna sprida det vidare.

2.3 Samråd med Livsmedelsverket

Livsmedelsverket (SLV) skriver att den tillgängliga resthaltsinformationen tyder på att användningen av Biscaya OD 240 mot bladlöss vid odling av de sökta växtslagen enligt rekommenderad användning (GAP) inte bör ge upphov till resthalter över de idag gällande EU-gränsvärdena (MRL) för tiaklopid i korn, råg, rågvete eller vete.

Användningen av Biscaya OD 240 förväntas inte ge upphov till resthalter som utgör någon risk för konsumenter eller kommer att överskrida gällande gränsvärden. Livsmedelsverkets bedömning är att de krav som gäller resthalter i samband med produktgodkännanden enligt förordning (EG) nr 1107/2009 är uppfyllda.

2.4 Tidigare snarlika dispenser

Dispens har beviljats en gång tidigare (2015-09-30) för användning mot bladlöss i odlingar av höstkorn och höstvetet.⁴

Dessutom har tidigare dispenser beviljats för Biscaya OD 240 för andra ändamål än det som avses i denna dispensansökan.

2.5 Inneliggande ansökan om UPMA eller villkorsändringar för Biscaya OD 240

Det finns inga sådana ansökningar för denna produkt.

2.6 Bedömning av verksamma ämnen i EU

Tiaklopid godkändes genom genomförandeförordning (EU) nr 540/2011 mellan den 1 januari 2005 och den 31 december 2014. Godkännandet har därefter förlängts till och med 30 april 2017.

Tiaklopid ingår i godkända växtskyddsmedel i 28 länder i EU.

⁴ Diarienummer 5.1.2.a-H15-06581

Enligt godkännandebeslutet för tiaklopid ska medlemsstaterna vid den samlade bedömningen av en produkt:

- ta särskild hänsyn till skyddet av leddjur som inte är målarter,
- ta särskild hänsyn till skyddet av vattenlevande organismer,
- ta särskild hänsyn till att grundvattnet kan förorenas när det verksamma ämnet används i områden med känsliga mark- och/eller klimatförhållanden.

Vid behov bör riskreducerande åtgärder vidtas.

3 Skäl

Enligt artikel 28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 får endast godkända växtskyddsmedel släppas ut på den svenska marknaden och användas. Kemikalieinspektionen får dock i vissa fall meddela dispens från kravet på godkännande. Av artikel 53 i förordningen följer att en medlemsstat i särskilda fall får tillåta att ett växtskyddsmedel under högst 120 dagar släpps ut på marknaden för begränsad och kontrollerad användning, om en sådan åtgärd framstår som nödvändig på grund av fara som inte kan avväjas på något annat rimligt sätt.

Sökanden har angett att de tillgängliga alternativa produkter som finns på marknaden inte kan bekämpa de skadegörare som dispensansökan avser. Sökanden anser att det särskilt är systemiskt verkande eller gasverkande växtskyddsmedel som krävs för fullgod effekt mot de aktuella skadegörarna.

Kemikalieinspektionen gör bedömningen att problemen för odlare av höstkorn och höstvetete, som orsakats av höga angrepp av bladlöss 2014 och efterföljande stora skador 2015 och 2016 av rödsotvirus i samma områden, utgör en sådan fara som inte kan avväjas på annat sätt än att bekämpa bladlöss i de odlingar som denna ansökan gäller. Virusinfekterade spannmålsgrödor blir förstörda vilket leder till i stort sett total skördeförlust. För att förhindra angrepp av rödsotvirus så måste virusets bärare, bekämpas effektivt i ett tidigt skede i grödans utveckling, vilket är på hösten. Erforderlig bekämpningseffekt kan erhållas endast genom sprutning med en systemiskt verkande produkt då kontaktverkande medel endast bekämpar de bladlöss som faktiskt träffas. Det finns inga godkända växtskyddsmedel för det ändamål som avses med denna dispensansökan.

Då faran för konsumenters exponering via intag av föda enligt Livsmedelsverkets bedömning är på en acceptabel nivå anser Kemikalieinspektionen att konsumenternas säkerhet är säkerställd.

Mot bakgrund av de skäl som redovisats ovan finner Kemikalieinspektionen att kraven i artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009 är uppfyllda, med de villkor som har beslutats. Kemikalieinspektionen bifaller därför ansökan.

4 Upplysningar

Kemikalieinspektionen upplyser om att dispens enligt artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009 i normalfallet bara beviljas en gång.

Normalt informerar Kemikalieinspektionen om att det är därför viktigt att sökanden utformar en strategi för att få produkten godkänd inför kommande odlings säsonger eller ta fram andra bekämpningsmetoder. Vidare: Inför eventuell ansökan om ny dispens önskar Kemikalieinspektionen att rapportering lämnas in om de testprogram som pågår och som planeras i syfte att finna alternativa produkter till Biscaya OD 240 för bekämpning av bladlöss i höstsådda spannmålsgrödor.

För de fall att en produkt är godkänd i ett annat EU-land finns det möjligheter enligt EU-förordningen för t.ex. jordbruksorganisationer att söka om produktgodkännande för produkten genom ömsesidigt erkännande av det EU-landets beslut om produktgodkännande.

Det finns också möjlighet att innehavaren av produktgodkännandet lämnar in en ansökan om förändrade godkännandevillkor, för ett nytt användningsområde. Det är då, inför en eventuell ansökan om ny dispens, viktigt att ni har kontaktat och fört samtal med Bayer A/S i Danmark om en sådan möjlighet och att ni redogör för de samtalen, om en eventuell ansökan från dem om användning mot bladlöss i höstsådda spannmålsgrödor.

5 Hur man överklagar

Detta beslut får överklagas hos mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt. Ett skriftligt överklagande ställt till mark- och miljödomstolen ska i så fall ha kommit till Kemikalieinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

På Kemikalieinspektionens vägnar

Margareta Persson
Beslutande

Björn Isaksson
Föredragande

Anna-Karin Rosman
Jurist

Kopia till:

- Jordbruksverket
551 82 Jönköping
- Livsmedelsverket
Box 622
751 26 Uppsala
- Bayer A/S
Bayer CropScience
Arne Jacobsens Alle´ 13
2300 Köpenhamn S
DANMARK